

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

РІК XXXI

ВЕРЕСЕНЬ 1984

Ч. 9. (357)

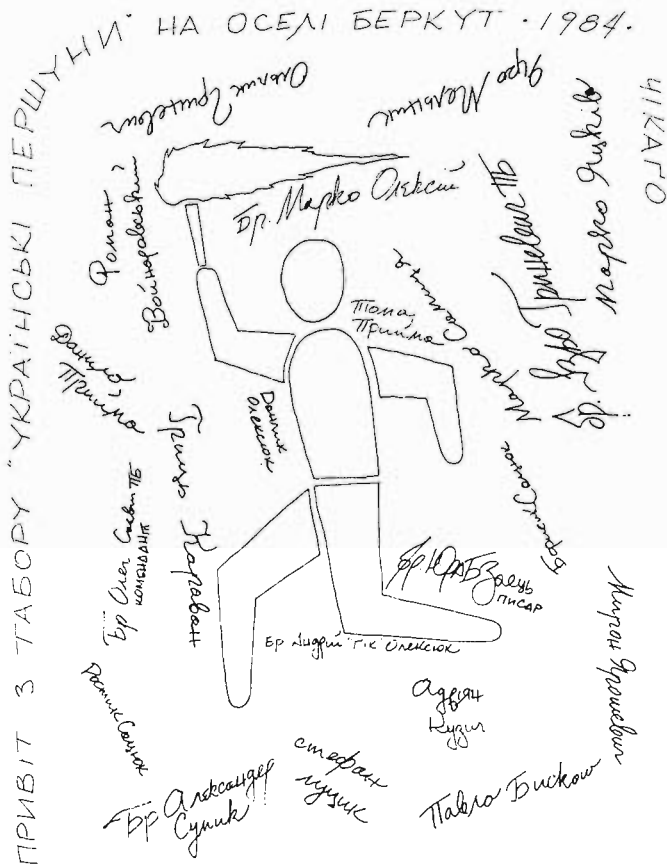

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

ПРИВІТ „ВЕСЕЛЦІ”
ВІД „УКРАЇНСЬКИХ ПЕРШУНІВ” ІЗ ТАБОРУ
НА ОСЕЛІ „ЗОЛОТИЙ БЕРКУТ” У ВЕСТФІЛД,
ВИСКАНСИН

Редакція „Веселки” щиро дякує за пам'ять і привіт та
гратує учасникам табору за їхні успіхи!

КАТЕРИНА І МАРИНА

(Пісня-жарт з рухами)

Катерина і Марина, хоч малесенькі,
Танцювали, вибивали ще й злегесенька.

Катерина і Марина погнівалися
І слинами одна другій поверталися.

Катерина і Марина помирилися,
У таночок веселенький знов пустилися.

Катерина і Марина — гопака, гопака,
Черевички, невелички, вам біда, вам біда!

Співати на мелодію коломийки. При першій стрічці діти (або й
більше дитячих пар) беруться за руки і танцюють. При другій
стрічці стоять та обертаються одне до одного спинами. При
третьій діти йдуть парами дрібушкою (швидко перебирати
ногами). При четвертій — беруться парами за руки, крутяться.

РЕБУСИКИ

а) КО б) Д в) ЛЯ г) ЛІ
БА РІ ШІЯ 100

МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

— — — цегляна будова
— — — знаряд слуху
— — — інакше — уста

РОАЗГАДКА ЗАГАДКИ У ЧИСЛІ „ВЕСЕЛКИ ЗА ЛИ-
ПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1984 р. ХТО Й? С н і п.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у
Видавництві „Свобода” заходами Українського Народ-
ного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата стано-
вить у ЗСА — 8:00 дол. у інших країнах — рівновартність
цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа
75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

ISSN 0300-6379

Обкладинка роботи Ірини Молодецької

Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey

30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Supscription \$8:00 per year UNA members \$5:00 per year
Entered as Second Class at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ірина Молодецька — Всі до школи, школярі!..

ВЕРЕСЕНЬ

Вже минувся чар вакацій,
Відпочинку милий час —
Та не страшно нам і праці
Школа-мати кличе нас.

**Беремо книжки у руки,
Не жалієм голови —
Школярів у час науки,
Боже, полагослови!**

ВЖЕ „ВЕСЕЛЦІ” ТРИДЦЯТЬ ЛІТ

Проминуло тридцять літ
Як „Веселка” вийшла в світ
З оберемком казок,
А що казка — образок,
З міхом віршів, пісеньок,
Кожна пісня — мов дзвінок.

**Тридцять літ, славних літ
Обслуговує наш рід:**

**Спершу бабі помагала,
Нашу маму навчала,
І дядьків, і тіток,
А тепер нас, діток.**

Вже „Веселці” тридцять літ!
Тридцять літ? Це не шкодить,
Бо й тепер за дітьми вслід
До садочка пильно ходить.
Слідом Галі і Миколи
До садочка і до школи
Ходить просто чи в обхід
Тридцять літ.

**Вже „Веселці” тридцять літ,
Передаймо їй привіт:**

**Побажаймо ми їй,
Цій газетці своїй
В день уродин, як і слід
Ще прожити з сотню літ!**

Так, не тридцять — сотню літ
Без нестатків і без бід,
З тисячами читачат,
Славних хлопців і дівчат,
Звідси й звідти, з-за морів,
Де наш Київ і наш Львів.

ТРИДЦЯТІ РОКОВИНИ

(Ілюстрація Марти Гулей-Леґецької)

Радуймося, діти,
Нинішньої днини —
„Веселка” святкує
Славні уродини.

В це прегарне свято
Тридцять літ минає,
Як „Веселка” наша
До дітей вчащає.

„Веселка” — приятель
Діточкам всім гідний,
Мов учитель в школі,
І товариш вірний.

Тож за те ми нині
У „Веселки” свято
Обіцяємо вірненько
Все при ній стояти.

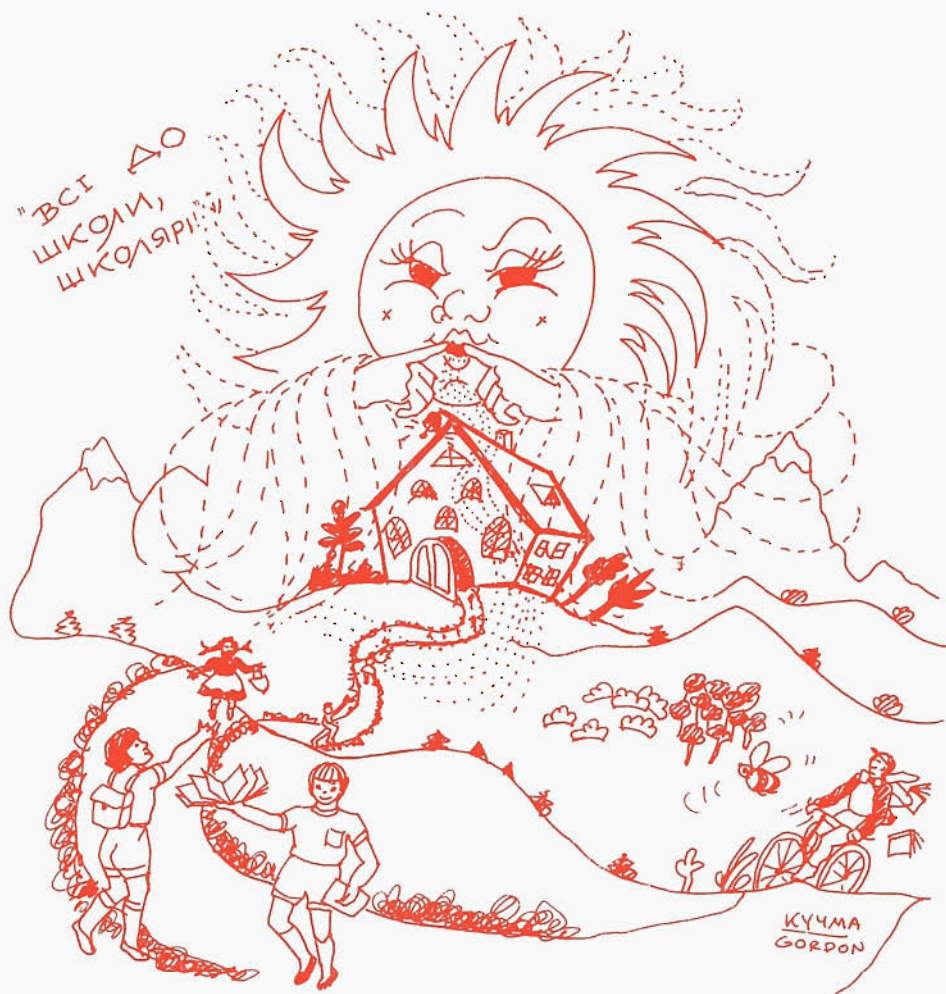
Все при ній стояти,
Все її читати,
Бо про нашу рідну мову
Треба пам'ятати.

Щоб всміхнулася „Веселка”
З високого неба,
Бо її казок і віршів
Дітям дуже треба.

Тож кликнім, щоб чути
Було на півсвіту:
— Хай живе „Веселка”
Многі, многі літа!”

Весельчани діти

Вчащати — часто до когось ходити; гідний (похвали) — praiseworthy.

Всі до школи, школярі!

(Ілюстрація Ярослави Кучми)

Всі до школи, школярі!
Кличе сонечко із неба —
І величкі і малі —
Всім вам пильно вчитись треба!

Всі до школи школярі!
Кличуть гори, кличуть доли:
Щоб вам горя не зазнати,
Треба радо йти до школи.

Кличе медовим привітом
З вересу рожевих квітів
Пильна бджілка: Всі до школи
Серед втіхи, серед сміхів.

Всі до школи, школярі,
Вчіться хлопці і дівчата,
Щоб утішились, зраділи
Вся родина й рідна хата.

Хто на заклик їх іде,
Труду він не пожаліє,
Бо сам Бог буде із ним,
Ласкою його огріє.

За О. Підгірським

Верес — рослина, що квітне й дає мед у вересні (heather); горе — род. відм. горя — смуток, лихо, нещастя (grief, disaster misfortune); заклик — call.

ТАРЗАНЯТКО

Мале Тарзанятко не знало, як це сталося, що воно опинилося в джунглях, жило без мами і тата. Та воно й не пригадувало їх зовсім, бо коли було маленьке, то годувала його велика мавпа-павіян, разом із своїм мавпенятком, вигрівала біля грудей і брала до себе на спину, коли перескакувала з дерева на дерево. А потім Тарзанятко привчилося їсти ягоди, соковите листя з дерев і траву, так, як інші мавпи.

Але найгірше було те, що в нього не було такої шерsti, як в інших мавпенят, а тільки голе чорненьке тіло. Тому мавпенята і дорослі мавпи насміхалися з нього і нерado приймали до свого товариства. Мабуть через це відцуралася від нього і його годувальниця — велика мавпа. Зрештою, в неї були свої малі мавпенята, про яких вона мусіла дбати. А Тарзанятко росло та й росло само, навчилося лазити по деревах, швидко рухатися на руках і ногах, як усі мавпи, та так добувало собі трохи їжі.

Але їжі завжди було замало для Тарзаняти — ставало воно кістляве й миршавеньке, постійно було голодне, бо дорослі мавпи відганяли його від себе й від їжі та віднімали в нього все їстивне собі на поживу. Нещасне та виголоджене Тарзаня почало хворіти, худеньке тіло вкривалося болячками й сили в нього не ставало вже на те, щоб знаходити собі їжу.

Одного дня сиділо бідне Тарзанятко й голосно плакало, кричало по-звірячому, самотнє, покинуте мавпами-павіянками у диких джунглях. Та раптом сталося щось надзвичайне, несподіване й страшне: з-поміж зелених хащів до Тарзаняти почав наближатися хтось невідомий, неподібний до мавп. Рухався тільки на ногах, а на тілі, замість шерsti, мав щось біле-біле, яке обзивало його всього. Голова його була прикрита якимсь трав'яним дашком, чого Тарзаня ніколи не бачило, а очі дивилися через темні чудернацькі кола. О, лихо! Жак опанував Тарзанятка особливо тоді, коли той великий і страшний почав підходити ближче і щось бурмотіти до слабого і голодного малятка, а потім простягнув свої руки і хотів узяти Тарзаня. З останніх сил Тарзаня відбивалося від нього, борсалося в його руках і несамовито кричало, але той великий був сильніший за Тарзанятка і, вхопивши його, міцно притиснув тремтяче голеньке тіло до себе, а потім поніс його далеко-далеко, поза джунглі, до таких самих великих, як він. Тарзанятко завмерло від жаху, але коли той великий і страшний поставив перед ним їжу — щось біле і дуже смачне, — то голод переміг його страх —

голеньке чорне малятко жадібно халало пересохлими устами їжу, стоячи на руках і ногах, по-мав'ячому. А далі все змінилося — не було джунглів, не було мавп-павіяннів, а тільки такі великі, невідомі створіння, які ходили на двох ногах і приносили Тарзаняті їжу — багато їжі! — умочали його в воду, вимивали, мастили голеньке в болячках тіло, завивали у щось тепле і гладили по кострубатій голові. Тарзаня не звикло до того, воно пручалося, кричало, ховалося в кутки і скручувалося там, тремтячи від страху перед великими істотами. Але ті великі не робили ніякої кривди Тарзаняті, навпаки — годували, пестили і щось лагідно бурмотіли, хоч Тарзаня їхнього бурмотіння не розуміло. Тільки часто чуло: „Бейбі, бейбі“. До цього слова „бейбі“ воно почало звикати і підносило голівку, коли вчувало його, а великі істоти радісно посміхалися, давали Тарзаняті щось смачне і гарні кольорові кульки, якими так весело було бавитися.

Особливо Тарзанятко любило того великого, що зловив і приніс його сюди із зелених джунглів. Тепер він був зовсім не страшний, щодня приходив і пестив Тарзанятко, приносив щось солодке і лагідно бурмотів. Тому Тарзаня навіть підскакувало від радості, коли бачило його біля себе. А одного разу він приніс таке біле, як у великих істот —

його треба було одягнути на голе тіло. Тарзаня пручалося спочатку і не хотіло натягати те біле на себе, навіть пожувало його трохи зубами, але потім таки дозволило себе одягнути. Було ще багато страху, коли ті великі істоти зрізали з кудлатої голови Тарзаня волосся. Зате потім було так легко, і на голові нічого не свербіло.

Тарзаня, звичайно, не могло знати, що ті „великі”, яких воно спочатку так боялося, були люди, а не мавпи, а воно само було нещасною людською дитиною, яку мавпи-павіани вкрали у людей поблизького селища, разом із деякою поживою. А знайшов цю бідну здичавілу дитину в лісових хащах-джунглях католицький місіонер, священник отець Габріелі, який проповідував християнство місцевому африканському населенню. Він відніс виголоджене і безсиле малятко-дівчинку до шпиталю, щоб підживити його, вигоїти болячки на тілі, а потім поволі привчати до людського життя і навчати людської мови. Дівчинку назвали „Бейбі”. Тепер вона вже не Тарзанятко, вже вчиться ходити ногами, а не рачкувати на чотириох, як мавпеня. І хоч Бейбі ще любить часом

їсти траву в шпитальному городі, як то колись вона їла у джунглях, але тепер їй більше смакує риж із підливками та всякі лакоминки, що їх часто приносить отець Габріелі. До нього та до своєї молоденької доглядачки, яка заступила дівчинці маму, Бейбі радісно всміхається і навіть цілує їх. Вже більше року вона живе в шпиталі. Їй біля десяти років. Вона носить кольорові чи білі сорочки, або суконочки, бавиться забавками. Незабаром, мабуть, вона буде мати й людське дитяче товариство, яке її дуже цікавить. А замість того, щоб бурчати по-звірячому, почне вчити мову свого рідного африканського племені. І тоді вже розкаже історію про своє колишнє життя серед мавп у джунглях. Напевно, та історія буде дуже-дуже цікавою!

Пояснення-словничок: Це не історія Тарзана, якого показують у кінах і в телевізії. Це історія дівчинки, яку також знайшли в джунглі, і тому тут називаємо її Тарзанятком або Тарзаням. **Спина** — back; **шерсть** — волосся (wool); **відцуратися** — to disallow; **кістлявий** — bone; **миршавий** — weakly; **болячка** — sore; **хаща** — куш (thicket); **чудернацький** — strange; **бурмотіти** — to mumble; **борсатися** — пручатися — кидатися; **кострубатий** — кудлатий; **пестити** — to coddle; **пожувати** — to chew; **безсилий** — weak; **підливка** — sauce; **плем'я** — tribe.

У БОТАНІЧНОМУ САДУ

У ботанічному саду одного великого міста бавилося двоє хлопчаків. Вони були сусідами з одної кам'яниці, і їх часто приводив сюди хтось з рідні. У садку, крім квітів, кущів і дерев, були ще вулики з бджолами, бігали зайчики, вивірки і різні пташки.

Але ті хлопчики, хоч майже одного віку — були якісь неоднакові. Один із них, прийшовши до садку, зразу все помічав — чи то побачить метелика, чи вивірку, чи квітку. Зразу підбігав до своєї бабуні або мами і розпитував про все. Він не нудився, він усім цікавився, все хотів знати. Запам'ятовував назви квітів, дерев, комах чи пташок. Часто брав кольорові олівці і пробував вимальовувати щось на папері.

Другий хлопець мало цікавився всім цим. Він, приніс із собою м'яча і „бухав” ним по стежках, відстрашуючи пташок і зайчиків, що любили зближатись до людей, випрошуючи крихти хліба. Набігавшись, хлопці, сідали на лавку, де позаду росли густі кущі. Там гомоніло птаство, сюрчали коники, чи як тут їх звуть: „цикади”. Вони так гарно виспівували свою ніжну мелодію, що перший

хлопчик заслухувався. Другий не звертав на це уваги. Йому вже закортіло вертатись до хати, оглядати телевізію. Хлопчик виростав, але мало цікавився природою і цікавими історіями, яких так багато в українських книжках.

Зате перший хлопчик з дитинства слухав багато казок, які йому читали або розказували бабуня й дідусь. Підрісши, вслухувався в оповідання з нашої історії. Через те наука йому йшла легко. Він навіть почав сам писати маленькі оповідання, гарно малювати та ще й грати на піяно. З нього виросла гарна людина. А другий хлопчик, що рідко коли брав книжку в руки, тяжко справлявся з наукою.

Тому пізнавайте, діти, довкілля, виїздіть на українські літні табори, а в погану погоду і в зимі багато читайте українських книжок. Тоді виростуть з вас мудрі люди

Галля Матушевська

Пояснення-словничок: **ботанічний сад** — botanical garden; **кам'яниця** — будівля з каменю; **неоднаковий** — unequal; **нудитися** — to languish; **коники** — тут: травоконики (cicada); **закортілося** — to wish very much; **довкілля** — околиця, оточення (environment).

ЧИ БОЛИТЬ ЗУБ

— Пане вчителю, я вчора не був у школі, бо в мене дуже болів зуб.

— А сьогодні вже не болить? — питає учитель.

— Я тепер не знаю, чи болить, бо я дав його вирвати і залишив у дентиста.

СОН

Мама: Чого ти, хлопче, ще не відчинив очей, а вже плачеш?

Івась: Бо мені снилося, що я від тата дістав три яблука і ледве одно з'їв, а ви вже мене збудили.

ЯК ЖЕ ВАС ЛИШИТИ...

(Ілюстрація Марти Гулей-Леґецькіс)

Як же вас лишити
Стежечки по горах,
І зелені галявини
У сосновім борі.

Як же тужно вас лишити,
Барвінкові гори,
Темних мохів оксамити
І пташині хори.

Та чи тужно, чи не тужно
Лишити годиться,
Бо вже кличе школа дружньо:
„Час вже, діти, вчитись!”

За цим гаслом ідемо ми
До праці готові.
І знов нарік підемо ми
В гори барвінкові.

За М. П.

Барвінковий — приналежний до барвінку (periwinkle); тужно — sorrowfully; дружньо — прихильно; гасло — slogan; мох — moss; нарік — наступного року.

МАЛИЙ ФАРМЕР

(Ілюстрація Ярослави Кучми)

Маю дуже гарні кури,
Ціле стадо — бо аж п'ять.
Завжди вранці, тільки встану,
Всі до мене вже летять.
Сиплю зерно я на землю.
Кликати не треба: тю!

Кури вже біжать до мене
По пшеницю золоту.
А як з'їли, то дістали
Ще і воду ув горня.
Люблю ті гарненькі кури
І пильную їх щодня.

Переклав Богданко

Марія ПРИГАРА

Чапу-чапу чапенята.
Йдуть вмиватись каченята.
Їм сьогодні павучок
Виткав білий рушничок.

ІВАСЬ-МУДРАСЬ

Ось уже й минуло літо.
Зацвіли осінні квіти:

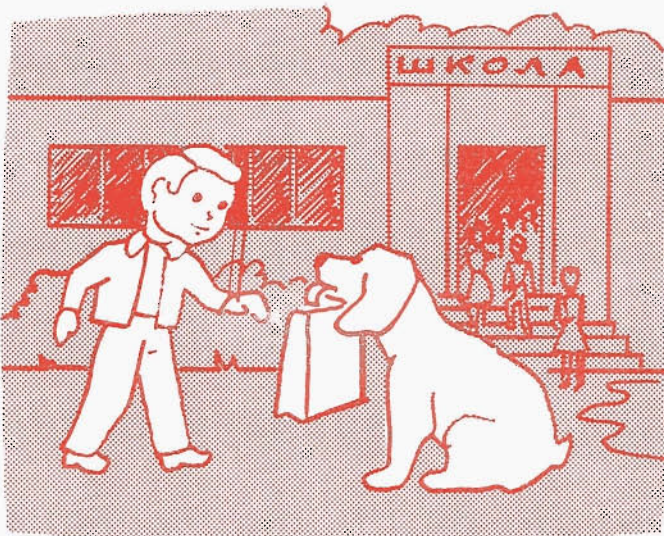
Айстри, канни і жоржини...
Журавлі у вирій лунуть.

Вранці діти йдуть до школи.
З ними йдуть Івась й Микола.

Песик Жук із ними поруч.
Хлопцям він у кожному пору

Радий стати у пригоді:
Справжній приятель — та й годі!
Школа зовсім недалечко.
Жук несе велику течку.

Течка, звісно, із книжками.
Пес радіє до нестями —

Що він хлопцям — у пригоді:
Добрий приятель — та й годі!
Ось уже дійшли до школи.
Течку Жук віддав Миколі.

Доки повертався до хати,
Став він лапу подавати

Івасеві і Миколі,
Ще й всім дітям біля школи.
Так навчив його Івась —
Недаремно він Мудрась!

До нестями — захоплено (ecstatic); жоржина — dahlia; канни —
грубим стеблом, великими листками і червоними квітами

трав'яні декоративні тропічні рослини з родини бананів із
(canna, Indian shot).

ЯК МАЛИЙ ЯЦЬКО СТАВ КОЗАКОМ

Осіннім вечором зайшов у хату Білоусів старий сліпий лірник Луць. Просився на ніч. Раді приймали його Білоуси, бо ніхто не знає стільки вістей про те, що де в світі діється та й хто стільки пісень не знає, набожних і світських, як Луць. Ось і тепер настроїв він ліру та заспівав нову пісню про полон трьох подолян татарями. Слухали батько й мати сумної пісні. Мати сльози втирала, а батько зідхнув та й каже:

— Всяка недоля спадає на нашу нещасну країну. Важко там бідним невільникам у бісурменській неволі, та нам тут між своїми людьми не раз таки чи не гірше. Ось той нелюд, економ Бляхарський, знущається над народом хрищеним не гірш бісурмена. Не раз так дошкулить тобі, що кинув би все та на край світу тікав би.

А Луць на те:

— Кажете на край світу. Та є й у нас землі, де нема ні панщини, ні нелюдів-економів, ні гайдуків. Багато народу втікає тепер над Дніпро. Там земля родюча, як ніде. Тільки плугом зрушиш землю, то й два роки жниво маєш, і яке жниво! Трави на пасовищах такі високі, що волів ледве видно з них. Ріки, кажуть, такі повні риби, що аж кишить від них. Звіря в лісах і степах стільки, що диких биків, коней та оленів б'ють лише задля шкіри, а м'ясо залишають хижій птиці. Диких кіз взимі стільки набігає зі степів у ліси, що можна бити їх тисячами. Це земля, що справді молоком і медом тече. А поля неміряні, ори й сій скільки хочеш. А найважливіше — воля, нема над тобою ні пана, ні гайдука. Правда, що життя там непевне! Завжди треба бути готовим до оборони: чи в поле орати, чи на жнива, чи з худобою на пасовисько без рушниці й шаблі не вирушай. У кожній хвилині сподівайся нападу татар.

Або ж до нас татари не заганняються! Правда, не так часто, як там, зате там воля! — зідхнув Іван.

А Луць додав: — Та вже й наші вміють там боронитися від татар. А не раз таки доброго часу їм завдадуть. Ось канівський і черкаський староста, Остап Дашкович, збирає завзятців у козацькі полки та з ними нападає на татарські улуси. Вже, кажуть, має в Каневі та в Черкасах до чотири тисячі козацтва...

Яцько слухає пильно, серце в його грудях б'ється так швидко, швидко, а врешті не витримав і сказав:

— Тату, мамо, якби ми туди пішли?

Батько нічого не відповів синові, тільки задумався... Лишати рідне село, де твої діти й прадіди кривавим потом зрошували святу землю, де їх кості спочивають... Лютий Бляхарський дошкулює всім, а йому, Іванові, найбільше, бунтарем називає його... та все таки жаль рідної хати.

Минуло від цього вечора півроку. То було восени, а тепер уже весна вповні.

Знов Іван Білоус чимось не догодив економів Бляхарському, і той збив його нагаєм до крові.

Дома сказав Іван до жінки: — Зберім, що дасться взяти та втікаймо звідсіля!

— Нехай буде по-твоєму! — Яцькова мати відповіла. — Тікаймо в світ-за-очі.

Іван зараз став приготувлятися до втечі. Насамперед пішов до мельника Яреми Лотоцького і попродав йому все, що далось продати. Лишив собі тільки два добрі коні. Одної ночі навантажив коні харчами й одягами, посадив на одного коня жінку з малою трілітньою донечкою, а на другого — підростка-сина Яцька. Узяв обидва коні за повіді та й кинув своє село, Золоту Слободу, на все.

Їхали все лісом та лісом, аж у Брацлавщину. Відсіля їхали вже безпечніше, тут уже не боялися погоні. Так добилися аж у Переяслав. У Переяславі побачив їх кушнір Василь Петренко. По одягах пізнав, що вони нетутешні.

— Ви з Поділля?

— Егеж, з Поділля. Ідемо в світ кращої долі шукати.

— А не хотіли б ви лишитися тут, у Переяславі? Тут ви вже безпечні. — говорив Петренко.

— Як можна, то чому ні? — відповів Білоус.

— Я, знаєте, кушнір, — говорив далі Петренко. — Мені ніколи коло поля ходити. А поля в мене доволі. Як згідні, то оставайтесь на господарстві. Іван Білоус радо згодився. Сам Петренко жив у місті, а на передмісті мав хутір, і там поселилися Білоуси.

*
* *

Пройшло несповна два роки. Білоуси загосподарилися добре. І Петренко був з Івана дуже вдоволений, бо бачив, що він і господар добрий і людина чесна.

Аж тут пронеслася вістка: татари йдуть! Вже над Сулою. З-під Лубен уже втікачі показалися в Переяславі. Переяслав готувався до оборони.

Петренків хутір, де жили Білоуси, був немов мала твердиня. Довкола був обкопаний глибоким ровом, а за ровом — глибокий вал. На валі сильний дубовий гострокіл із бійницями по боках. Дізнавшись про татар, скрилося тут чимало сусідніх хуторян. Білоус був радий із цього.

— Більше людей, легше оборонитися, — казав.

Запасів було доволі, бо кожний хуторянин, що тут шукав захисту, привозив і харчі з собою.

Щодня сподівалися татар, та їх не було. Люди легше відіхнули.

— Мабуть, іншим шляхом пішли.

Тільки Яцько, Білоусів син, був невдоволений із цього. Він так хотів побачити татар, що про них стільки наслухався з оповідань і пісень, так бажав змірятися з ними. Він же не малий, він уже підпарубочий і не боягуз. А тут, на, тобі... іншим шляхом пішли.

Та одного дня пастухи в поспіху пригнали вранці худобу з пасовиська, а з ними прибігло кілька втікачів.

— Татари йдуть на Переяслав. Хмара — хмаренна їх!

На хуторі тривога. Тільки Яцько у душі радий. Сповниться його щире бажання — він побачить татар.

Побачив. Татари насамперед ударили на хутір Петренка. Думали — легко здобудуть хутір, та скоро пересвідчилися, що не так воно легко. У татар були тільки луки, а з обляжених — рушниці й самопали. Доброго часу заздали бісурменам обляжені з-за гостроколу.

Татарву лютило те, що таке мале гніздо джаврів не дається їм, і завзялися конечно його здобути. Як та сарана, пругься на укріплення. Обляжені вже готуються до останньої розправи. Чоловіки стоять за частоколом і раз-у-раз стріляють, а жінки набивають рушниці та подають їм. Не дармує і Яцько. Він уже навчився влучно стріляти й не один татарюга повалився додолу від його кулі. Аж інші хуторяни чудувалися:

— Такий невеликий, а такий уже стрілець із нього.

Бороняться завзято обляжені, та знають, що не довго їм тут устоятися. Як не обороняться від татар, то бодай згинуть із честю.

Аж тут бачать — серед татар сталася метушня. Татари завертаються і женуться туди, звідки прийшли. А Яцько вже на дубі, що ріс перед хатою. Розглядається. Пізнав. То козаки вдарили на татар ззаду. Зліз і сповістив про це хуторян. Всі радісно загомоніли:

— Ми вирятовані! Бог не опустил нас!

Стали інші оборонці вилазити то на дерева, то на вартівню. Дехто вже пізнає, що це за козаки.

— Це, — кажуть, — козаки канівського й черкаського старости, Остапа Дашковича.

Як почув це Яцько, то в нього аж серце забилося. Він чув уже про цього славного завзятого, про його подвиги. Гей, якби Яцько рад тепер бути між ними, між козаками!

Аж тут хтось голосно крикнув: — А вдармо на бісурман ззаду, поможемо козакам! А Яцько і собі: „Вдармо, вдармо на татар!”

— А що ти, підхопню, теж хочеш бити татар? — хтось питає.

— Не смійся з нього, він справжній козак, — інший відповів. — Він стріляє і ціляє так, що не одного дорослого засоромив.

І Яцько пішов у бій.

Вдарили на татар. Татари від несподіванки змішалися, не знали, куди нападати, від кого боронитися. Аж їх отаман крикнув щось по-татарському й миттю татарське військо розділилося на дві частини — одна звернулася проти хуторян, а друга далі билася з козаками. Почалася кривава битва. Яцько заправляв гострою шаблею, як дорослий козак. Багато вже коло нього ранених і хуторян, і татар, та він щені одного удару не дістав. Б'ється, не думає про небезпеку. І сам не заприпитив як він уже відбився, а кругом нього вже не хуторяни, а козаки.

На хвилину спинився. Дивиться, а там збоку лицар на білому коні в дорогій киреї, в золотистому шоломі, а біля нього тільки двох козаків. Б'ється завзято, а татари з криком нападають на нього, та не з мечами, лише аркани кидають у повітря. І блиснула думка в голові Яцька.

„Це певно Дашкович. Татари хочуть його живцем зловити, щоб за нього дістати викуп. Треба його рятувати!”

І на весь голос крикнув: — Гей, козаки! Рятуйте свого отамана! Ось він! — і показав рукою.

Козаки, зайняті боем не бачили його. Та тепер з окликом „На поміч отаманові”, наче вихор, кинулися туди. А Яцько за ними, сівши на татарського коня, що бігав без вершника.

На сам час прибули козаки. Два аркани вже були впали на Дашковича, і татари тягли його до себе. Та козак, що перший пригнався, перетяв шаблею один аркан, а татарина, що в його руках був другий аркан, зарубав інший козак.

Побачили татари, що отаманові джаврів прибула відсіч, кинулися на козаків.

А Дашкович, звільнений від арканів, кинувся знов у бій.

Не довго вже тривала битва. Татари побачили, що не переможуть козаків і стали втікати. Частина козаків пустилася за ними в погоню.

Дашкович дякував козакам, що вирятували його.

— Дякую тобі, пане сотнику, та всім вам, козакам, що вирятували мене з бісурменської неволі!

А сотник відповів: — Насамперед треба подякувати не нам, а оцьому хлопцеві. Він перший побачив, що ваша вельможність у небезпеці й закликав, щоб ми йшли на підмогу.

І сотник показав рукою на Яцька. Дашкович звернувся до Яцька:

— Дякую тобі, хлопче! А як ти звешся?

— Яків Білоус із Петренкового хутора під Переяславом!

— З тебе був би добрий козак. — сказав Остап Дашкович. — Чи не хотів би ти під моєю рукою вправлятися у воєнному ремеслі?

— Ой, ще й як хотів би! — відповів хлопець із захопленням.

— То поїдемо до його батьків! — звернувся Дашкович до сотника і своїх джурів. Поїхали. Дашкович із сотником та з Яцьком вступили в хату Білоусів.

— Здорові були! — привітав отаман батька й неньку. — Приводжу вам вашого лицаря, та заразом прошу у вас згоди забрати його з собою. Він має охоту і талант учитися під моєю рукою військового ремесла.

— Як має охоту, то хай іде! — сказав батько. І так Яцько став козаком

Це оповідання про боротьбу українського народу проти турків у 16-ому столітті; Поділля — частина України; лірник — народний співець-музикант, що грає на лірі (lyrist); світський — secular; полон — captivity; бісурменський — приналежний до могомме-данської віри; економ — той, що управляє маєтком діда (landlord), тут мова про маєток, де працювали кріпаки (serf); гайдуки — вояки, що їх утримували дідачі для своєї безпеки; завдати чосу — завдати удар ворогові; староста — голова міського управління (administration) в давні часи; улуси татарські села; дошкуляти — to worry; бунтар — rebel; нагай — whip; навантажувати — to load; підросток — boy or girl in his teens; кушнір — furrier; твердиня — stronghold; бійниця — loophole; змірятися — тут: поборотися; підпарубочий — підліток (boy in the teens); тривога — alarm; пересвідчитися — to convince oneself; самопал — стародавня рушниця (albalest); джаври — так татари називали християн; сарана — locust; кирея — довга сукожна одежа; викуп — ransom; ремесло — професія, фах (speciality); підхопень — людина, яка без надуми береться за діло.

РОЗМОВА ГАЛІ З КВІТКОЮ

Галія: Здоровенька, квітко мила! Як живеться, як ведеться?

Ще з осени того року ми не бачились, здається.

Квітка: Так, подруго! Та тебе я щохвилини споминаю,

Та, на лихо, двічі в році я неначе помираю.

Галія: Як це? Розкажи, любенька, щоб мені про це теж знати;

Може вспію раду дати, тебе, квітко, врятувати.

Квітка: Як зростуть розкішні трави, а нам, квітам, буйні коси,

Перша смерть тоді приходить, у вас кажуть — сінокоси.

Галія: Та це правда! Косарями зарояться луги й луки.

Як ти, квіточко, кохана, не завмреш із болю й муки?

Квітка: Я від болю умліваю, але в мене є коріння, З нього знову виростаю, переможу все терпіння

Та ізнов в бильце пружисте уженеться моя сила,

А за місяць глянь — о диво! — я знов пелюстка-ми вкрилась.

І ще раз в зеленім лузі косарі косами косять. І знов стяту мою косу сльози-перли дрібно росять.

Галія: Бідна ти! А ще, на лихо, наступає сніг і стужа, Та й зима тебе помітить, безсердечна і байдужа.

Як це діється, сестричко, що під кригою не вмереш ти,

Що в кліщах зими лячної не загинеш ти без решти?

Квітка: Не спинити, сестро, того, що напевно має статись,

Тож нещастям і невдачам нам не можна піддаватись!

Сотні літ хай тнуть нас коси, ми не піддамося смерті,

І недолі люті зуби нас не зможуть пережерти, Бо міцне у нас коріння і могутня воля жити.

Так від нас учись, дитино, хоч ми тільки... бідні квіти.

І на вас, людей, приходять свої зими й сінокоси. А лиш той їм не піддасться, хто завзяття в серці носить.

Роман Завадович 1934

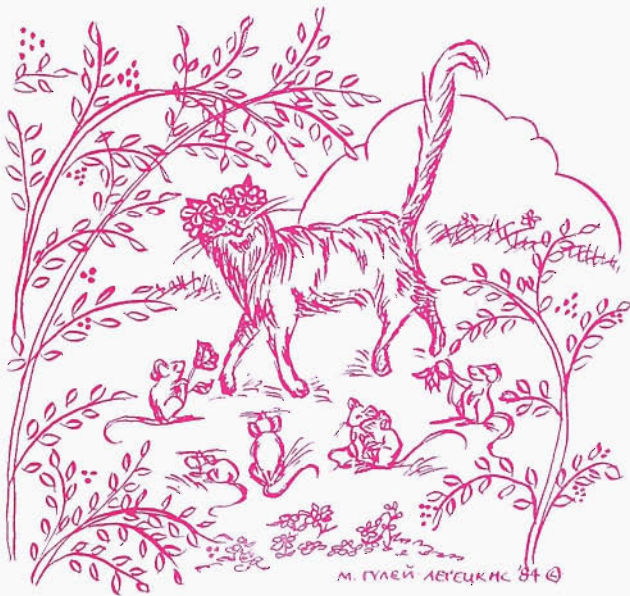
Розкішний — буйний (lush); сінокоси — haying; умлівати — to faint; пелюстка — petal; розцвітати — робити барвистим (colourful); стужа — сильний холод, мороз; бильце — стебельце (stem, stalk); помітити — зауважити (remark).

МУДРА КИЦЯ

По зеленому садочку
Ходить киця у віночку.
Біля неї сірі мишки —
Не бояться зовсім кішки.

Бо вони спитали кицю,
Чи ж насправді так годиться:
Менших кривдити від себе?
Бож любити менших треба!

Якби киця була злюща,
Чи не мудра, поганюща,
Але мудрій, гарній киці —
Чи ж насправді так годиться?
Засоромилася киця.

Каже: „Знаю, не годиться
Менших кривдити від себе.
Таж любити менших треба!”

Мишки квітів назбирали —
їй голівку увінчали.
І тому то по садочку
Ходить киця у віночку.

Кішка рідко вживане у нас слово, тепер уживаємо: кітка, кіточка, киця.

МУДРИЙ ВОВЧИК

По травиці зелененькій
Скачуть зайчики сіренькі.
І танцюють, і співають —
Все навколо звеселяють.
Сірий вовчик скаче з ними,
Наче з дітками своїми.
Бо зайці спитали вовка:

„Ти скажи нам, вовче, доки
Будеш кривдити слабших
Лиш тому, що ти сильніший?
Якби ж був ти ще презлющий,
Нерозумний, поганющий...”
Вовк від сорому палає,
Очі, де подіть не знає.
І тепер він скаче з ними,
Наче з дітками своїми,
І танцює, і співає —
Всіх навколо подивляє.

Кривдити — to offend, to hurt; презлющий — дуже злющий; палати від сорому — to burn with shame; де подіти очі — to blink at.

НІЧНИЙ ГІСТЬ

(Лист з вакацій)

Я мав дуже гарні вакації. Мій шкільний товариш запросив мене до їхнього літнього дому в сільській околиці. Дім стояв на краю дубового лісу. Тут було немов у раю: стукали дятлі, співали пташки, з гілки на гілку перескакували вивірки, а над квітами літали бджілки та колібрі. Увечері з лісу виходили олені, а з недалеких кущів деколи вибігав зайчик і пасся в траві коло самого дому.

Крім Оркового тата й мами, тут перебували ще на вакаціях Орків дядько та тітка. Дім не був великий, але ми якось розмістилися: Орко і я спали в комірці коло кухні, з якої виходили задні двері на город. Господар і дядько спали в сумежній кімнаті, а мама і тітка — на заскленій веранді.

Зараз першого вечора, як тільки я приїхав, почув дивний спів якогось птаха. А, може, то був навіть не спів, а радше якийсь звук — ви-пуге-вил, що повторявся багато разів. Якраз западав присмерк, і той звук виразно було чути на узліссі.

— Що це за птах? — запитав я за вечерею.

— То нічний птах, — відповів Орків тато, — Того птаха по-українському називають дрімлюгою, а ті, що говорять по-англійському — ви-пуге-вил. Він трохи подібний до перепела, що живе в Україні між збіжжям і відзивається: під-пі-літь, під-пі-літь... Чи не подібно? Але дрімлюга літає по деревах, а перепел лише підлітає по землі. Дрімлюга має сіро-буре пір'я і живиться комахами. Вдень його не чути, а як тільки настає вечір, він літає з дерева на дерево, з лісу в ліс — і так усю ніч.

По вечері ми вийшли на веранду і цілу годину приємно слухали, як перекликалися дрімлюги. То в однім лісі, то у другім було чути їх підпілікання. Врешті ми пішли спати, а дрімлюги далі перекликалися.

За тиждень чи за два ми мали цікаву пригоду. Дрімлюга прилетів до нашого дому і всіх нас побудив, ще й декого злякав.

Орків тато завів таку звичку, що серед теплої ночі не замикав задніх дверей коло кухні. Свіже, лісове повітря заповнювало дім, і нам усім дуже приємно спалося. Аж одної ночі, десь так по півночі, збудили нас якісь викрики. В першій хвилині нам здавалося, що хтось чужий зайшов у наш дім. Ми всі схопилися і сіли на ліжках. Тітка навіть злякано верескнула на веранді. Тоді в темноті відіззався голос господаря, Оркового тата:

— Не лякайтесь! До нашого дому залетів дрімлюга.

За хвилину ми вже зорієнтувалися, що дрімлюга сидить на цементованій площадці перед кухонними дверима і звідти вигукує нам свій нічний привіт: ви-пуге-вил, ви-пуге-вил...

Господар дозволив йому вигукувати, скільки хотілося, аж птаха втомилася. Тоді господар устав з ліжка, підійшов ближче до кухні і сказав до нічного гостя: „Вибач, гостю, ти гарно співаєш, але ж це ніч і ми хочемо спати. Лети десь трохи далі...”

Ми всі весело засміялися.

Дрімлюга піднявся з площадки і сів недалеко на поруччі цементового мостика, що ним ішла доріжка з головного шляху до нашого дому. Він і там ще трохи „поспівав”, а потім зник.

На другий день ми розмовляли про нічну гостину дрімлюги. Всі дивувалися, бо перед тим такого не бувало. Тоді Орко, жартуючи, сказав до мене: „То був особливий концерт на твою честь, бо дрімлюга дуже втішився, що ти приїхав до нас на вакації”.

В. В-и к

Пояснення-словничок: **олень** — deer; **розміститися** — to accommodate, to place; **комірка** — cabin, closet; **присмерк** — twilight; **перепел** — quail; **перекликатися** — to call to one another; **викрик** — cry, shout; **верескнути** — пронизливо (shrilly) крикнути; **площадка** — platform; **поруччя** — railing.

МУДРА ОЛЯ

Прийшла Оля до матусі,

Почала казати:

— Мамцю, хочу я до ляльки
Листочка писати!

— Але ж ти ще не вмієш
Листочків писати...

— То що з цього! Лялька також
Не вміє читати.

М. Кумка

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

УЧНІ ШКОЛИ НПЗПДМ В ВОРРЕН, МІЧ. ПРО
ОПОВІДАННЯ СОФІЇ ПАРФАНОВИЧ
„ТАКИЙ ВІН БУВ”

Продовжуємо друкування спостережень учнів
школи Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії в
Воррен, Міч. після прочитання лектури „Такий він був”
Софії Парфанович. Решта завдань помістимо в жовтне-
вому ч. „Веселки”.

Родина Жуків і Ставниших
виїхали з Західної України
і емігрували до Америки
під час II-ої Світової Війни.
Вони несли виїхати до
Болшевики нагородили
і родина не хотіла жити
під Болшевиками. Жуки
і Ставнихи жили чотири
роки у таборі. Нарешті
вони пройшли скрині
і емігрували до Америки.
Фіка несли залишити
Пані Ставнича оселилася
в Оіо. Пізніше вона
спровадила Фіка.

Бермагета Конітко

Я навчився у тій лектурі як люди
жили під час війни і як люди переїхали
з України до Америки. Умо люди не
можуть всі думати що нічого злого
їм не станеться бо ніхто нікого
не знає коли війна почнеться.

ІВАСЬ
ШАЕНКО

Ця лектура мене навчила
що українці в часі війни
пережили страх і неприємності
і навіть зріє це пережити.
Також, взяти все це до
уваги то треба оцінювати
своє життя.

Коли пан Ставничий
знайшов його нагороді
звернувся і майже неживого
і він прийняв його до хати
щоб він не згинув.

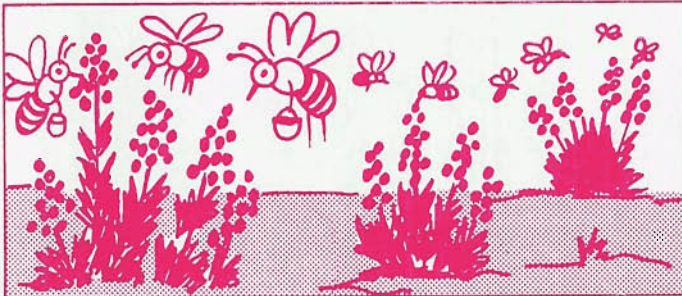
Сучасне місце було коли в
остатній моменті Марія
і доктор врятували його
від ній. Коли да який його
зробив та других інших
псів і хотів всіх вбити.

Леся
Грибач

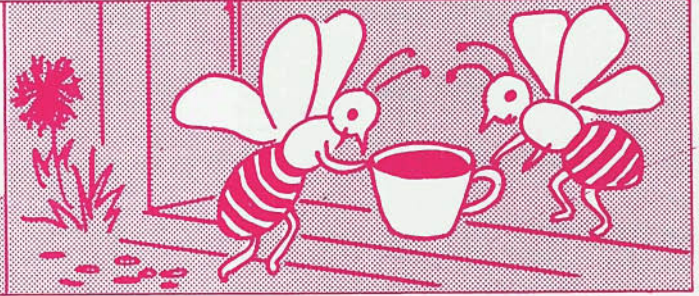
Книжка навчила
мене що українці
пережили дуже велику
небезпеку в часі війни.
Вони не були дуже
щасливі. І працювати
дуже тяжко захи
стихали до Америки.
Вони подивилися як в
часі війни, виглядала
Евона а як Америка

Боня
Пакет

Гоца Драла

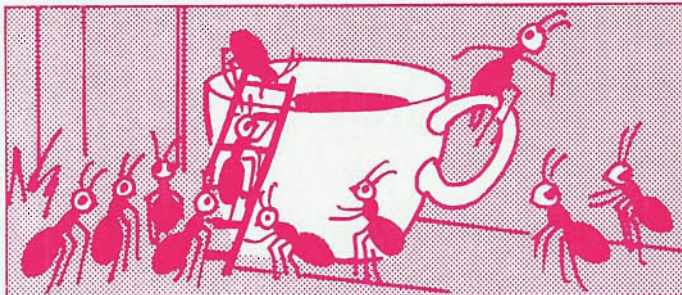

Місяць вересень хвалився:
Мед на вересі з'явився!

Вийшли бджоли мед збирати,
Щоб взимі не голодати.

Принесли горнятко Гоці
І поклали на порозі.

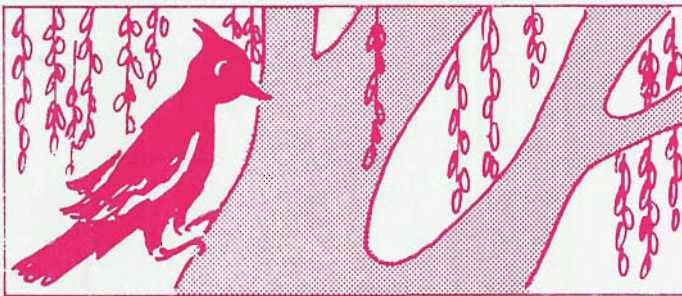

Мурашки, як мед почули,
До горнятка всі рухнули.

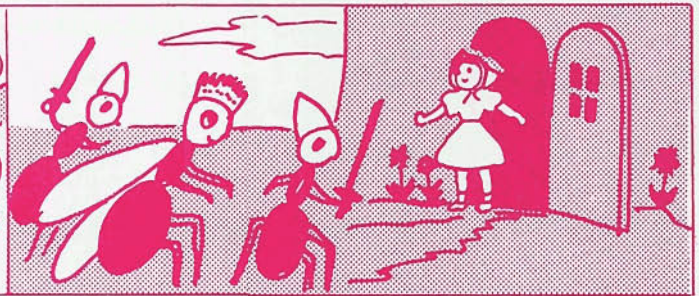

За годину мед поїли,
Мед поїли, аж упріли.

А як Гоца вийшла з хати,
Ніде меду не видати...

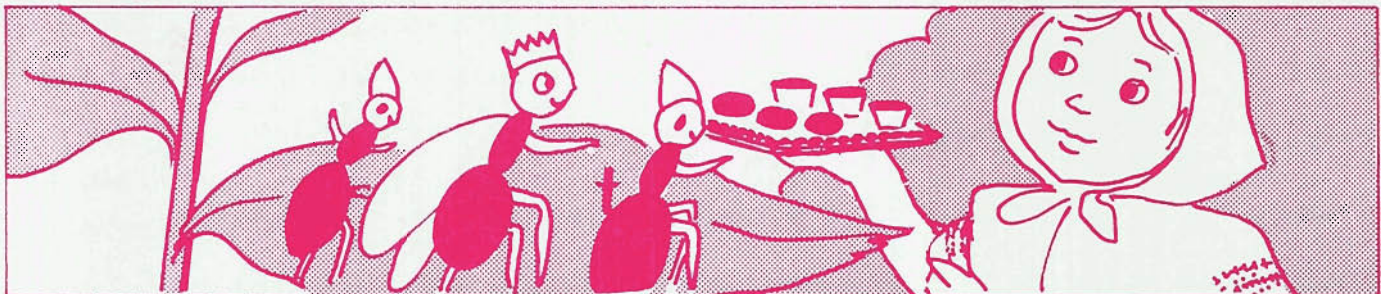

Дятель на вербі сидів,
Всім у лісі розповів.

Мурашки про це дізнались,
Йшли до Гоци, вибачались.

Матка, з нею ветерани,
Два найстарші генерали.

Гоца Драла їм простила,
Ще й до столу запросила.

Погостила, чим лиш мала
І на прощання сказала:

— В мене хлібця повна піч,
Мед мурашкам — добра річ!

Верес — низький кущик з дрібним листям, а у вересні з рожевими медовими квітками; матка — королева у мурашок; ветеран — виступлений вояк.